

ประเด็นการเมือง ฉบับที่ E23	18 เม.ย. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น ยุโรปปรับเกม ไม่พึ่งสหรัฐฯ	ยุโรปปรับเกม ไม่พึ่งสหรัฐฯ กับโจทย์ความมั่นคง: ทิศทางของไทย	
ประเด็นสำคัญ	- ความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ยุโรป-สหรัฐฯ: จากพันธมิตรสู่คู่แข่ง? - ทางเลือกของยุโรป: ประนีประนอมหรือหันหลังให้สหรัฐฯ? - ทางสองแพร่งของยุโรป: บทบาทของปัจจัยเฉพาะประเทศและการเมืองภายใน - กลุ่มแนวทางและทางเลือกยุทธศาสตร์ของยุโรป - ผลกระทบต่อความมั่นคงโลกและภูมิภาค - ความท้าทายของทางเลือกที่สาม: ยุโรปจะสร้างดุลยภาพได้หรือไม่? - บทเรียนสำหรับไทยและทิศทางความมั่นคงในอนาคต - แนวทางนโยบายในอนาคตของประเทศไทย: การสร้างสมดุลและความเข้มแข็งในโลกที่ไม่แน่นอน	

ยุโรปปรับเกม ไม่พึ่งสหรัฐฯ กับโจทย์ความมั่นคง: ทิศทางของไทย

ในห้วงเวลาที่โลกกำลังเผชิญกับความผันผวนทางภูมิรัฐศาสตร์อย่างรุนแรง การเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของประเทศต่างๆ กำลังเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในทวีปยุโรปที่กำลังเดินทางสู่ยุคแห่งการพึ่งพาตนเองมากขึ้น หลังจากที่เคยหลายประเทศเริ่มตระหนักถึงความไม่แน่นอนของพันธมิตรอย่างสหรัฐอเมริกา ปรากฏการณ์นี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อดุลอำนาจในภูมิภาคยุโรปเท่านั้น แต่ยังเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย

ความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ยุโรป-สหรัฐฯ: จากพันธมิตรสู่คู่แข่ง?

ยุคสงครามเย็น สหรัฐฯ และยุโรปตะวันตกพึ่งพากันและไม่สมดุล ยุโรปต้องการความมั่นคงทางทหารผ่านนาโต้ ขณะที่สหรัฐฯ ต้องการยุโรปเป็นแนวหน้าสกัดโซเวียตและขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ วิกฤตชิปนาอูคิบาแสดงให้เห็นความสำคัญของพันธมิตรยุโรปต่อสหรัฐฯ **ยุคหลังสงครามเย็น** หลังโซเวียตล่มสลายปี 1991 สหรัฐฯ เริ่มมองยุโรปเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อ EU มีการบูรณาการทางเศรษฐกิจและเปิดตัวเงินยูโร ความขัดแย้งชัดเจนในปี 2003 เมื่อฝรั่งเศสและเยอรมนีคัดค้านการบุกอิรัก และใน**ยุคปัจจุบัน**ภายใต้ประธานาธิบดีทรัมป์ สหรัฐฯ มองยุโรปซับซ้อนขึ้น วิจารณ์ในประเด็นการค้าและงบประมาณทหาร แต่ยังตระหนักถึงความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของยุโรปในการถ่วงดุลอำนาจกับจีนและรัสเซีย ทรัมป์มองว่า "ยุโรปเป็นทั้งพันธมิตรและคู่แข่ง"

ทางเลือกของยุโรป: ประนีประนอมหรือหันหลังให้สหรัฐฯ?

ประเด็นสำคัญที่ยุโรปกำลังเผชิญ คือ การตัดสินใจว่าควรดำเนินนโยบายอย่างไรต่อสหรัฐฯ ระหว่างการประนีประนอมเพื่อรักษาความสัมพันธ์ หรือการหันหลังให้โดยสิ้นเชิงและหันไปกระชับความสัมพันธ์กับรัสเซียและจีน

ความท้าทายเชิงยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจ การตัดสินใจของยุโรปเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ มีความซับซ้อนเนื่องจากต้องพิจารณาทั้งมิติด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจควบคู่กันไป ในด้านความมั่นคง ยุโรปยังคงพึ่งพา NATO ซึ่งนำโดยสหรัฐฯ เป็นหลักในการรับมือกับภัยคุกคามจากรัสเซีย แต่ในด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์กับจีนและรัสเซียมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านการค้าและพลังงาน จะเห็นได้ว่าเยอรมนีเป็นตัวอย่างชัดเจนของความท้าทายนี้ โดยเป็นทั้งพันธมิตรสำคัญของสหรัฐฯ ในนาโต้ และในขณะเดียวกันก็เป็นคู่ค้ารายใหญ่ของทั้งจีนและรัสเซีย ก่อนที่จะเกิดความขัดแย้งในยูเครน เยอรมนีนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียประมาณร้อยละ 55 ของการใช้ทั้งหมด และจีนเป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของเยอรมนีสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งเป็นกระดูกสันหลังของเศรษฐกิจเยอรมัน ศาสตราจารย์เคลาส์ ชเวบ (Klaus Schwab) ผู้ก่อตั้งและประธานบริหารของเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) กล่าวว่า "ยุโรปกำลังเผชิญกับความท้าทายทางยุทธศาสตร์ที่ยากที่สุดในประวัติศาสตร์หลังสงครามเย็น การรักษาสมดุลระหว่างความมั่นคงกับความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ท้าทาย"

ทางสองแพร่งของยุโรป: บทบาทของปัจจัยเฉพาะประเทศและการเมืองภายใน

ยุโรปเลือกเส้นทางความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ไม่เพียงขึ้นกับปัจจัยภายนอก แต่ยังขึ้นกับปัจจัยภายในแต่ละ ประเทศและการเมืองท้องถิ่นด้วย หลายประเทศยุโรปมีการแบ่งขั้วระหว่างฝ่ายสนับสนุนสหรัฐฯ และฝ่ายต้องการความเป็นอิสระ ในฝรั่งเศส พรรคฝ่ายขวาจัด "การรวมตัวแห่งชาติ" ของเลอแปนมีนโยบายต่อต้านสหรัฐฯ และสนับสนุนความสัมพันธ์กับรัสเซีย โดยเลอแปนเรียกร้องให้ "ฝรั่งเศสออกจาก

โครงสร้างบัญชาการทหารนาโต้และมีนโยบายต่างประเทศอิสระ ไม่เป็นรัฐบริวารสหรัฐฯ" ขณะที่โปแลนด์ ความกลัวภัยรัสเซียทำให้ยังสนับสนุนสหรัฐฯ อย่างแน่นแฟ้น ดังที่ประธานาธิบดีดูดา กล่าวว่า "ความมั่นคงของโปแลนด์ขึ้นกับพันธมิตรแอตแลนติก การถอนตัวของสหรัฐฯ จะเป็นภัยพิบัติต่อความมั่นคงภูมิภาค" การปรับตัวของยุโรปสะท้อนความจำเป็นในการพึ่งพาตนเองมากขึ้นในโลกที่ไม่แน่นอน

กลุ่มแนวทางและทางเลือกยุทธศาสตร์ของยุโรป

ประเทศในยุโรปแบ่งเป็น 3 กลุ่มตามแนวทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงและนโยบายต่างประเทศ ได้แก่

กลุ่มแอตแลนติกนิยม นำโดยสหราชอาณาจักร โปแลนด์ และกลุ่มบอลติก ที่ยึดมั่นความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ เพิ่มงบประมาณทหาร และมีท่าทีแข็งกร้าวต่อรัสเซียและจีน

กลุ่มยุโรปนิยม นำโดยฝรั่งเศสและบางส่วนของเยอรมนี ที่ต้องการสร้างความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ของ

ยุโรป พัฒนากลไกความมั่นคงของตนเอง และรักษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่สมดุลกับทุกฝ่าย

กลุ่มสุดขั้ว นำโดยฮังการีและพรรคการเมืองปีกซ้าย-ขวาจัด ที่สนับสนุนการตัดขาดจากสหรัฐฯ หันไปร่วมมือกับรัสเซียและจีน ต่อต้านนาโต้ และยอมรับการเคลื่อนย้ายอำนาจโลกไปสู่ตะวันออก ความแตกต่างเหล่านี้สะท้อนการแบ่งขั้วทางความคิดที่มีผลต่ออนาคตความมั่นคงและเศรษฐกิจของยุโรป

ผลกระทบต่อความมั่นคงโลกและภูมิภาค

ทางเลือกของยุโรปในการประนีประนอมหรือหันหลังให้สหรัฐฯ จะมีผลกระทบอย่างมากต่อความมั่นคงโลกและภูมิภาค ทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ และการเมือง การปรับตัวของสหภาพยุโรปต่อนโยบาย "อเมริกามาก่อน" (America First) ของทรัมป์ในด้านการค้าและความมั่นคง ทำให้ยุโรปเริ่มทบทวนความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศอื่นๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในเอเชีย ในปี ค.ศ. 2023 สหภาพยุโรปได้ลงนามในข้อตกลงการค้าเสรีกับเวียดนามและสิงคโปร์ และกำลังเจรจากับอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ นางคริสติน ลาการ์ด (Christine Lagarde) ประธานธนาคารกลางยุโรปกล่าวว่า "ความไม่แน่นอนในความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ กำลังผลักดันให้ยุโรปกระจายความเสี่ยงทางการค้าและการลงทุนไปยังภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะเอเชีย"

ความท้าทายของทางเลือกที่สาม: ยุโรปจะสร้างดุลยภาพได้หรือไม่?

ประเทศในยุโรปกำลังเผชิญกับทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ที่ซับซ้อน แบ่งออกเป็นสามกลุ่มแนวคิดหลัก กลุ่มแอตแลนติกนิยมนำโดยสหราชอาณาจักรและประเทศบอลติกยังคงยึดมั่นความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ เพิ่มงบประมาณทหาร และมีท่าทีแข็งกร้าวต่อรัสเซียและจีน ขณะที่กลุ่มยุโรปนิยมนำโดยฝรั่งเศสมุ่งสร้างความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ผ่านการพัฒนากลไกความมั่นคงของยุโรปเอง และดำเนินนโยบายประนีประนอมกับมหาอำนาจตะวันออก ส่วนกลุ่มสุดขวักขว้างโดยยังการสนับสนุนการตัดขาดจากสหรัฐฯ และหันไปร่วมมือกับรัสเซียและจีนเต็มที่ ทางเลือกที่สี่กำลังเกิดขึ้น คือ การสร้างดุลยภาพระหว่างการรักษามิตรกับสหรัฐฯ ในขณะที่พัฒนาความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ไปพร้อมกัน ดังเห็นได้จากความร่วมมือด้านการป้องกันระหว่างฝรั่งเศสและเยอรมนี โดยไม่ต้องตัดขาดจากนาโต้ ปรากฏการณ์นี้สะท้อนความพยายามของยุโรปในการเป็น "พันธมิตรที่แข็งแกร่งของสหรัฐฯ แต่ไม่ใช่ผู้ติดตามที่เชื่อฟัง เป็นคู่ค้าของจีน แต่ไม่ใช่หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ และเป็นเพื่อนบ้านของรัสเซียแต่ไม่ใช่มิตรสหาย"

บทเรียนสำหรับไทยและทิศทางการมั่นคงในอนาคต

ประเทศไทยสามารถเรียนรู้จากการปรับตัวของยุโรปได้หลายประการ ซึ่งจะช่วยกำหนดทิศทางการมั่นคงของไทยในอนาคต ซึ่งการทบทวนและปรับเปลี่ยนเชิงยุทธศาสตร์ 3 ประเด็นหลักที่สำคัญ **ไทยควรดำเนินนโยบายที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้** โดยมองความสัมพันธ์กับมหาอำนาจในเชิงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก ไม่ใช่อุดมการณ์หรือความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ มองทั้งสหรัฐฯ และจีนในฐานะทั้งพันธมิตรและคู่แข่ง **เร่งพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง** ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ผ่านการวิจัยและพัฒนา ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ใช้ประโยชน์จากตำแหน่งทางภูมิรัฐศาสตร์ในการเป็นตัวเชื่อมระหว่างมหาอำนาจ โดยใช้นโยบาย "เล่นทั้งสองฝ่าย" ที่ฉลาดและยืดหยุ่น **ส่งเสริมบทบาทของอาเซียนในการเป็นกลไกความมั่นคงในภูมิภาค** เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและความยืดหยุ่นในการรับมือกับความท้าทายในอนาคต ด้วยการปรับกลยุทธ์ในด้าน **ความสมดุลในการพึ่งพาพันธมิตร** แม้ไทยจะมีความสัมพันธ์อันยาวนานกับสหรัฐฯ ในฐานะพันธมิตรทางทหารนอกนาโต้ที่สำคัญ แต่เหตุการณ์หลังการรัฐประหารปี 2014 ที่นำไปสู่การลดระดับความสัมพันธ์และการระงับความช่วยเหลือบางส่วนได้สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของการพึ่งพาพันธมิตรเพียงประเทศเดียว ในเวลานั้น ไทยได้หันไปกระชับความสัมพันธ์กับจีนและรัสเซียมากขึ้น โดยจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์

สำคัญจากทั้งสองประเทศ **ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง** ไทยได้พยายามลดการพึ่งพาจากภายนอกผ่าน การลงทุนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยเฉพาะการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ซึ่งดำเนินโครงการ พัฒนายานเกราะล้อยาง DTI Black Widow Spider 8x8 อย่างไรก็ตาม ความพยายามเหล่านี้ยังคงเผชิญกับข้อจำกัด ด้านเทคโนโลยีและงบประมาณที่ต้องการการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจากทุกภาคส่วน และการ**เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงในระดับภูมิภาคผ่านกรอบอาเซียน** โดยเฉพาะการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งได้ผลักดันความร่วมมือในด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล และการบรรเทาภัยพิบัติ เพื่อสร้างอาเซียนให้เป็นเสาหลักด้านความมั่นคงในภูมิภาคที่สามารถลด การพึ่งพาประเทศมหาอำนาจภายนอกได้

แนวทนายนโยบายในอนาคตของประเทศไทย: การสร้างสมดุลและความเข้มแข็งในโลกที่ไม่แน่นอน

ในสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เต็มไปด้วยความผันผวนและไม่แน่นอน ดังบทเรียนจากการปรับตัวของยุโรปที่ลดการพึ่งพาสหรัฐฯ และมุ่งสร้างความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ ประเทศไทยจำเป็นต้องกำหนดทิศทางนโยบายแห่งอนาคตที่ยืดหยุ่น รอบด้าน และมองการณ์ไกล โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้ การดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบสมดุล (Balanced Foreign Policy)

ควบคู่กับการประเมินจุดยืน (Positioning) ด้วยการรักษาดุลยภาพ คงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีกับมหาอำนาจทุกขั้ว ทั้งฝ่ายตะวันตกและตะวันออก โดยไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป และแสดงจุดยืนที่เป็นอิสระในเวทีระหว่างประเทศ (เช่น ท่าทีต่อประเด็นทะเลจีนใต้) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย และเข้าใจบทบาทด้วยการประเมินตำแหน่ง (Positioning) ของไทยในเวทีโลกอย่างสม่าเสมอ ในฐานะประเทศขนาดกลางที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งแม้ไม่มีอำนาจกำหนดทิศทางโลกโดยตรง แต่สามารถแสดงบทบาทที่สมดุลและสร้างสรรค์ได้

การใช้เศรษฐกิจนำและแสวงประโยชน์จากสถานการณ์ (Economy-Led Foreign Policy & Strategic Leveraging) ใช้แนวทาง "เศรษฐกิจนำการเมือง" ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงจากความตึงเครียดทางการเมือง และสร้างเสถียรภาพผ่านผลประโยชน์ร่วมทางเศรษฐกิจ แสวงหาโอกาสใช้ประโยชน์จากการแข่งขันของมหาอำนาจอย่างมียุทธศาสตร์ เช่น การดึงดูดการลงทุนผ่านนโยบาย Thailand 4.0 และ EEC การเข้าร่วมกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย (เช่น IPEF, BRI, LMC) และการเร่งเจรจาข้อตกลงการค้าเสรี (เช่น กับสหภาพยุโรป)

การพัฒนาศักยภาพทางทหารที่ยั่งยืนและการขยายความร่วมมือด้านความมั่นคง (Sustainable Military Development & Expanded Security Cooperation) ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน มุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีป้องกันประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอกในระยะยาว (เช่น โครงการพัฒนาอากาศยาน หรือยานเกราะ)

กระจายพันธมิตร ขยายและกระชับความร่วมมือด้านความมั่นคงกับหลากหลายประเทศ ทั้งในและนอกภูมิภาค ผ่านการฝึกร่วมทางทหารและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพันธมิตรรายเดียว และยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ

การยกระดับพลังทางวัฒนธรรม (Soft Power Enhancement) เพิ่มอำนาจต่อรอง เร่งพัฒนาและส่งเสริม Soft Power ของประเทศอย่างจริงจัง ทั้งในด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยว อาหาร อุตสาหกรรมบันเทิง และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพิ่มอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

บทเรียนสำคัญคือ การพึ่งพาพันธมิตรเพียงรายเดียวสร้างความเปราะบางทางยุทธศาสตร์ ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการสร้างเครือข่ายพันธมิตรที่หลากหลาย จึงเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติในระยะยาว พัฒนาการที่น่าสนใจซึ่งสะท้อนบทเรียนนี้คือ การที่ยุโรปเลิกการพึ่งพาสหรัฐฯ และหันมาเสริมสร้างขีดความสามารถของตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ประเทศไทยควรพิจารณาในโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนนี้

พ.อ.หญิง จันทิรา นาคบุญนำ

อจ.กก.กกม.สมย.วทบ.

อ้างอิง

1. The Standard. (2025). การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ของยุโรป. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ของยุโรป>
2. รายการ DECODING THE WORLD: ถอดรหัสโลก. (2025). ยุโรปกับความท้าทายด้านความมั่นคงในยุคทศวรรษที่ 2020.
3. สถาบันเพื่อการศึกษา นโยบายสาธารณะ. (2024). นโยบายความมั่นคงของไทยในบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลง.
4. กระทรวงกลาโหม. (2024). ยุทธศาสตร์กลาโหมประเทศไทย พ.ศ. 2565-2580.
5. The Economist. (2024). Europe's Strategic Autonomy: Dream or Reality?
6. European Commission. (2024). EU-China Strategic Outlook Progress Report.